

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ГАЛУЗЬ

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ В КУРСІ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ» (8 КЛАС): МІНІПРОЄКТИ

*В. Іванова,
Н. Кармишова*

Сучасний освітній процес вимагає від учителя створення умов для активного пізнання учнями історії в дослідницькій діяльності. Реалізувати це можливо під час виконання мініпроектів, які ґрунтуються на компетентнісному, інтегративному, диференційованому й інших педагогічних підходах, забезпечують варіативність та зв'язок навчального матеріалу з регіональним контекстом.

Відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти (далі – ДСБСО) мініпроекти спрямовані на розвиток ключових компетентностей: вільного володіння державною мовою, комунікативної, інформаційно-цифрової, соціальної та громадянської компетентностей [6, с. 12]. У проєктній діяльності учні вдосконалюють наскрізні вміння: читання з розумінням, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати власну позицію, вирішувати проблеми та співпрацювати у групі, команді.

Інноваційність такого підходу полягає в поєднанні традиційного змісту курсу з краєзнавчим компонентом, у розгляді Запорізького регіону як невід'ємної частини системи українських земель.

Важливим аспектом є інтеграція цифрових технологій, зокрема використання сервісів Google Презентації зі спільним доступом, що дає змогу організувати ефективну взаємодію учнів у дистанційному та змішаному форматах. Методика базується на застосуванні візуалізації і міжпредметних зв'язків між історією та культурою, історичних симуляцій та навчального діалогу. Організація останнього за допомогою мініпроектів до курсу «Історія України» у 8 класі сприяє формуванню компетентностей, дослідницьких навичок, критичного мислення та вміння застосовувати історичні знання в сучасному

контексті, зокрема під час вивчення локальної історії Запорізької області [5].

Розроблений комплекс поєднує три ключові мініпроекти, інтегровані у відповідні розділи навчальної програми 8 класу (навчальні підручники [2–4], атлас [1]). Розгляньмо докладніше.

Мініпроект 1. «Утворення Запорозької Січі: витоки в Запорізькому краї» (у межах розділу про українські землі у складі сусідніх держав)

Мініпроект висвітлює роль території сучасної Запорізької області у формуванні козацької державності. Учні / учениці досліджують перші укріплення, природні умови Великого Лугу та постать Дмитра Вишневецького (рис. 1).

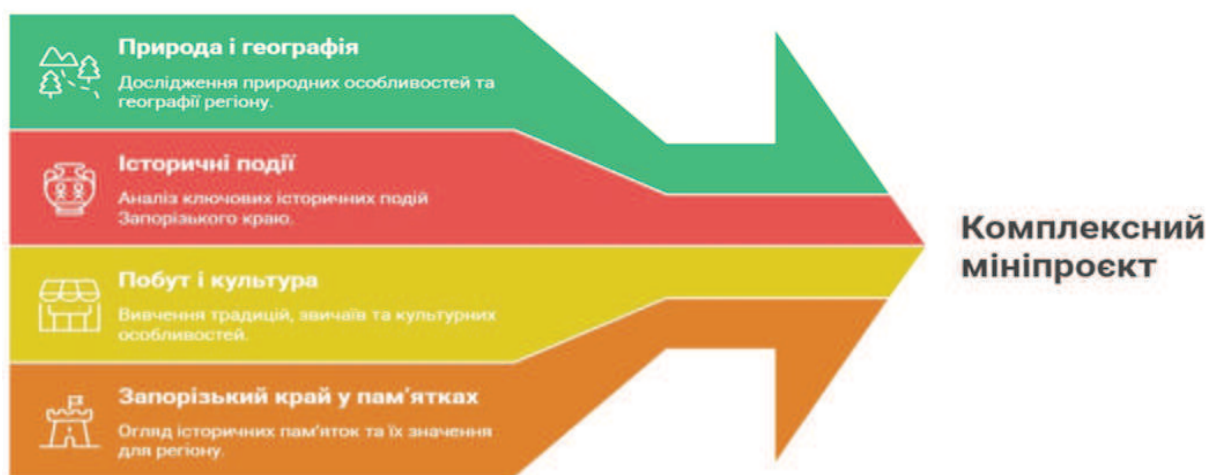

Рис. 1. Комплексний мініпроект 1. «Утворення Запорозької Січі: витоки в Запорізькому краї»

Для забезпечення навчально-методичного супроводу можна використовувати презентацію, зокрема підготовлену нами (рис. 2), та методичний коментар (рис. 3).

Рис. 2. Комплексний мініпроект
1. «Утворення Запорозької Січі: витоки в Запорізькому краї»
(презентація)

Рис. 3. Комплексний мініпроект 1. «Утворення Запорозької Січі: витоки в Запорізькому краї» (методичний коментар)

Мініпроект 2. «Три світи українського степу: Січ, Слобожанщина, Ханська Україна» (у межах розділу про козацьку Україну наприкінці XVII – на початку XVIII ст.)

Мініпроект допомагає учням / ученицям дізнатися, як на території сучасної Запорізької області співіснували різні державні та адміністративні утворення. Велика увага приділяється Кальміуській паланці та прикордонним конфліктам. У ньому варто використовувати такі типи завдань (рис. 4), презентацію (рис. 5), методичний коментар (рис. 6).

Рис. 4. Типи завдань у мініпроекті 2 «Три світи українського степу: Січ, Слобожанщина, Ханська Україна»

Рис. 5. Мініпроект 2. «Три світи українського степу: Січ, Слобожанщина, Ханська Україна» (презентація)

Рис. 6. Мініпроект 2. «Три світи українського степу: Січ, Слобожанщина, Ханська Україна» (методичний коментар)

Мініпроект 3. «Коли замовкли сурми Січі: нова історія Запорізького краю» (у межах розділу про розподіл українських земель між імперіями).

Мініпроект фокусується на наслідках нищення козацького устрою, заснуванні Олександрівської фортеці та розвитку німецьких колоній у Північному Приазов'ї (Гальбштадт, Гнаденфельд тощо), що висвітлено на рис. 7.

Рис. 7. Мініпроект 3. «Коли замовкли сурми Січі: нова історія Запорізького краю» (змістове наповнення)

Рис. 8. Мініпроект 3. «Коли замовкли сурми Січі: нова історія Запорізького краю» (презентація)

Рис. 9. Мініпроект 3. «Коли замовкли сурми Січі: нова історія Запорізького краю» (методичний коментар)

Змістове наповнення мініпроектів охоплює комплексне вивчення природи, географії, ключових історичних подій, побуту, культури й історичних пам'яток регіону. Для досягнення освітніх результатів радимо використовувати різні типи завдань, зокрема:

- *дослідницькі*: розслідування й аналіз історичних джерел;
- *картографічні*: створення карт і просторове представлення історичних процесів;
- *творчі*: розвиток уяви й оригінальності за допомогою створення власних інтелектуальних продуктів;
- *аналітичні*: робота з табличними даними.

Особливу увагу в мініпроектах варто приділяти локальним об'єктам: історії заснування міст Запоріжжя та Василівки, вивченню ролі Кальміуської паланки, впливу німецьких колоній на розвиток Північного Приазов'я тощо.

Під час реалізації мініпроектів доречним буде використання методів історичних симуляцій та візуалізацій.

Таким чином, практичне значення такої роботи для розвитку здобувачів освіти полягає в універсальності матеріалів, оскільки вони можуть бути використані як частина основної програми, у проєктній діяльності, під час підготовки до тематичних оцінювань, краєзнавчих заходів або інтегрованих уроків. Реалізація комплексу мініпроектів забезпечує підвищення пізнавальної активності учнів, формування національної ідентичності та ціннісного ставлення до історії України, а отже, є дієвим інструментом реалізації ДСБСО та виховання свідомого громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атлас. Історія України 8 клас. 2013. URL: <https://uahistory.co/atlas/atlas-ukraine-history-8-class-2013/>
2. Історія рідного краю Запоріжжя : підруч. для 8 кл. URL: <https://www.calameo.com/read/000659317d659320b0892>
3. Історія України : підруч. для 8 класу закл. загал. серед. освіти / А. А. Галімов та ін. Харків : Ранок, 2025. 272 с.
4. Історія України. 8 клас. Електронний ресурс. URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/1268721/1268736.html>
5. Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» / О. В. Гісем та ін. 2023.
6. Про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF> (дата звернення: 23.04.2026).

Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти